

Pealinna Teataja

Ilmub iga kolmapäeva ja laupäeva hommikul.

TOIMETUS JA TALITUS: Tallinnas, Harju tän. nr. 45.
Avatud kella 9-st kuni kella 2-ni p. l. Telefon 427-50.
Väljaandja: Tallinna Majaomanikkude Selts. Trükkikoja
telefon 460-29.

TELLIMISE HIND:

Tallinna Majaomanikkude Seltsi liikmelle:
1 aastaks 3 kr., ½ aastaks 1.60 kr., 3 kuuks 0.90 kr.,
1 kuuks 0.35 krooni koos postikuludega.

Teliste tellijale:

1 aastaks 4.50 kr., ½ aastaks 2.50 kr., 3 kuuks 1.35 kr.,
1 kuuks 0.50 kr. koos postikuludega.
Kuulutused: kuulutusküljel 5 s., teksti ees 10 s., tekstis
12 s. ja tekstis teksti kirjaga 15 s. mm veeru lauses.

Nr. 39 (607)

Kolmapäeval, 31. mail 1939.

7. aastakäik

Üleval: Ameerika reiflennuk „Nantee Clipper“, mis mahutab 74 reisijat ja 10 meeskonnaliiget.

All: waade lennuki juhatabiini, kust kontrollitakse nelja mootorit.

Zaime t. majaomanikud ja linnavalitsus

Kohus nõuab projekti kinnitamist

1938. a. kevadel andsid Aleksander K. ja Anna K. Tallinna ringkonnakohtu administratiivkohtule kaebused Tallinna linnavalitsuse otsustele. Esmene oli ehitatud Zaime t. nr. 13 ja teine samale tänavale nr. 28 maja. Püstitatud majad läksid lahtu esialgu kinnitatud projektidest. Sellepärast esinesid majaomanikud palvega linnavalitsusele, et viimane kinnitaks uued projektid, mis oleksid kooskõlas püstitatud ehitustega. Linnavalitsus otsustas aga palved jätta rahuldamata.

Kaebade arutamisel kohtus seletati linnavalitsuse poolt, et 1. aprillil 1930. a. on linnavalitsus kinnitanud Oskari ja Heina t. partellimise, teedehituse ja kanalisatsiooni kava, kusjuures see kava on kinnitatud tingimustel, mis teiste hulgast ette näevad, et ehitamisloa saamiseks tulevad linnavalitsusele kinnitamiseks esitada täielikud ehitusprojektid, mis vastavad linnavalitsuse poolt 1. apr. 1930. a. heaks kiidetud, tüfendatavale maa-alale ehitatavate hoonete ilmet väljendavale karele. Selles heakskiidetud kavas on ette nähtud püstitada Zaime t. tänavale ühe kordseid majad, mille põhjal linnavalitsus ka projektid kinnitab. Anna K. ja Aleksander K. püstitasid aga majad, mis ei ole kooskõlas kinnitatud projektidega, ja esitasid uued kooskõlastamise-muudatusprojektid, mille järele need ehitused osutuvad kahetaheliseks.

Adv. M. oma vastuväidetes tõi ette,

et 1. apr. 1930. a. linnavalitsuse poolt heaks kiidetud J. Raudile ja M. Bungale kuuluva ja Belgia linnas asetatud kinnistu nr. 17 all frundi tüfendamise ja maa-alale ehitatavate hoonete ilmet väljendava kava järgi võib Zaime t. fruntidele püstitada ühe- ja kahetaheliseid hooned ja Oskari ning Heina t. ääres asuvale fruntidele ka kolmetaheliseid hooned. Ehitatud ehituste muudatusprojektid erinevad esialgselt projektist väga suuresti. Ja neis muudatusprojektides ettenähtud elumajad vastavad täielikult ehitusseaduses ja Tallinna ehitusmääruses puumajade jaoks püstitatud nõuetele, mispärast linnavalitsusel ei ole seadusliku alust muudatusprojekti mitte kinnitamiseks. Ka ei saa linnavalitsus piirata ehitusmääruses ette nähtud õigusi. Majad vastavad tänavale ilmele, kusjuures 2-kordsete majade ilmet ei olegi kindlaks määratud.

Kaebades kuulati ka ekspertide arvamist.

Kohus otsustas Anna K. asjas tühistada linnavalitsuse otsuse muutmisprojekti kinnitamata jätmise kohta. Aleksander K. asi jäi veel pooleli.

Tapeteid

uudismustreid moodsaimas valikus soovitat

Tapetiladu Fr. Martinson

Tallinn, Tartu mnt. 1, kõnetr. 314-00

Majaomanikud!

Ärge parandage enam prügikaste. Andke oma majaõue korrashoid f-ma

Paneme teile tasuta välja ajakohased pühkmenõud ja tühjendame odavalt. Teie soovi kohaselt ka iga päev.

„SANITAS'ele“

Pärnu mnt. 6-35 (Urila maja, uks D). Tel. 448-77, peale kella 4 tel. 424-73.

Balti nädal ja Linnade Liidu koosolek Kaunas

9.—11. juunini peetakse Kaunas Balti riikide Linnade Liidu vahelise komitee järjekordne istung laendatud koosolekude osavõtul. Tallinnast võtab osa kuus esindajat: linnapea A. Uesson, linnadeõunik Rebane, revident Luu, dr. Sarv, statistikabüroo juhataja Smetanin ja Linnade Liidu sekretär Tammiste. Kokku sõidab Kaunas 20 meie omavalitsuste esindajat.

Koosolekul tuleb arutusele linnade revisiooni teostamine ja võitlus tolmuga ning suitsu vastu.

Samal ajal peetakse Kaunas ka Balti nädal, millest võtab osa meie tuletõrje ja teiste asutuste esindajad.

Räsitööstusnäitus tootab kujuneda huvitavaks

Räsitööstustööstajate korraldusel peetakse Tallinnas näitusnädal 15.—20. juunini esimene üleriigiline räsitööstusnäitus.

Seni on avaldanud soovi näitusel esinemiseks ligemale 200 ettevõtet üle riigi. Näitusruumidena kasutatakse kõiki võimalikke näitusnädalajaid.

Kuna sõjaväe ulatuslik räsitööstusnäitus on meil esmakordne, siis on huvi selle vastu võrdlemisi suur ja publikule arvaneb võimalus jälgida meie laiemat tööstusala — räsitöö arengut ning praegust taset.

Linna kodukaunistamiskomitee alustab tegevust

Loodushoiu seaduses ettenähtud nõuete kohaselt peab linnavalitsuse juures töötama kodukaunistamiskomitee, mille ülesandeks on kodukaunistamistööde teostamine, igapäevane kaasaaitamine ja propageerimine. Linnavalitsuse soovi kohaselt valiti komitee koosseisu igast linna- jaost üks esindaja. Komiteesse valiti linnavalivolikogu poolt järgmised volinikud: E. Pau 1. liist, Gustafson 2. liist, M. Mäe 3. liist, M. Warma 4. liist, P. Kõo 5. liist ja A. Mäe 6. liist.

Ragu komitee esialgselt töötavast on jalgunud, hakkab komitee koostama kodukaunistamise ülesandeid pealinna kohta. Komitee poolt koostatud kavad antakse edasi linna kodukaunistamise komisjonile, kes on nende kavade tegelikuks teostajaks ja jalgitajaks linnaomavalitsusele.

Ei tasunud üüri ja mõistet korterist välja

Üüriraha mittetasumise ja rahurikkumise pärast mõistet korterist välja August Nõmme ja Selma Pilt, kes elunesid Tulika tn. 3-1.

Majaomanike koda annetas 500 fr. Betteri tuleõnnetuse läbi kannatanuile

Koda koostab aruannet.

Majaomanike koda juhatus otsustas annitada Betteri tuleõnnetuse läbi kannatanuile 500 fr., milline summa anti edasi Eesti Punase Risti kaudu.

Praegu on koostamisel koda aastaaruanne, millest nähtub, et koda tegevus lõpeb umbes 4000 fr. ülejäägiga, mis võib maldasti annetuse tegemist Betteri tuleõnnetuse ohvritele.

Koda aruanne tuleb läbivaatamisele lähemal ajal peetaval juhatusel koosolekul.

Tallinna põllumajandusnäitus 26., 27. ja 28. aug. 1939. a.

Põllutööstusministri otsusel on Tallinna Eesti Põllumeeste Seltsile antud luba korraldada näitus 26.—28. augustini 1939. a.

Näituse piirkonnaks on Põhja-Eesti. Peale selle on lubatud näitusele võtta tähtsamad väljapanekud ka osalt Pärnu-, Viljandi- ja Tartumaalt. Eelnevatatud piirkonnast näitusele toodud väljapanekud kuuluvad auhindamiseks näitusele. Näituse korraldaja võib lubada näitusele tuua väljapanekuid ka väljastpoolt igasugust piirkonda, kuid need jäävad hindamata näituse Majanduslike näituste korraldamise määruse alusel.

Hoolsamad väljapanekud hakkavad juba nüüd tegema kogu oma väljapanekute korraldamiseks näitusele. Ka koostavad põllumajanduslike ja masinate riistade ärid tellimisi vabrikule, et näituse väljapanekud jõuaksid õigel ajal kohale.

Kogukonnamassu? tasumise tähtaeg 1. juuni

Kogukonnamassu tasumise tähtaeg lõpeb homme, 1. juunil. Massu saab omandada linnafasjas ja õhtul selleks määratud koolimajades. Massu tasumisel pärast 1. juunit liigandub sellele võimetusraha vähemalt 25 senti suuruses. Kui aga massu asutakse sunniviisil sisse nõudma, suureneb massu algsumma peagu kahetaheliseks.

Nõmmel käib kanalisatsiooni maandamine ja tänavate sillutamine

Reovee-kanalisatsiooni ehitustöödel jõuti maagistraalvõrgustikuga Metja tänavani ning tööd katkestati ajutiselt. Seega ühtlasi võidi afuda Siu tänavale sillutamisele Metja tän. ja Wabaduse pst. vahelises osas. Sillutustööd viiakse läbi kiirel korral, et tänavat võimalikult peatselt avada liiklemiseks.

Kanalisatsioonitööd jätkatakse uute fre-diitide saamisel.

Kas Tallinn on tuleohutu linn?

50% tuleõnnetusist on tekkinud hooletusest

Hiljutine Petseri miljonid kroone neelanud ja inimohvreidki nõudnud tuleõnnetus olnud masendavaks stseenis tänavu kevadise kogu maad laastanud tuleõnnetus, et seda õudusega meenutatakse veel aastate ja võib-olla aastakümnetegi pärast.

Kahtlematult võetakse nüüd valitsusvõimude poolt tarvitusele senisest palju karmimaid abinõusid, et tulevikus vältida säärseid vapustavaid lööke meie kodudele ja rahvamajandusele. Teiselt poolt on loota, et inimesed isegi muutuvad nüüd, vähemalt mõneks ajakski, ettevaatlikumaks. Ettevaatlikkus ja hoolikuse tulega ümberkäimisel on aga kõige suurema tähtsusega tegureid tuleõnnetuste vältimisel, sest aastast aastasse püsib meil tulekahjude põhjuste hulgas esirinnas ikkagi puhtakujuline hooletus. Üleriigiliselt on viimasel aastal ümargusest poolt tulekahjud tekkinud hooletusest. Kohati on aga hooletusel veelgi suurem kaal. Nii, näiteks, tuleb Tallinnas paari viimase aasta tulekahjust koguni kaks kolmandikku kirjutada hooletuse arvele. Ülejäänud üks kolmandikki ei ole saatlik paratamatus, sest seal esineb teiste hulgas ka selline põhjus nagu korratud tuleasemed, mis ju ka ei ole väga kaugele hooletusest.

Üldse tulekardetavus Tallinnas — kuidas sellega olekti on? Tavaline jutt selle küsimuse kohta käib umbes nõnda: „Paljudest siin põleb? Harva, kui kuski tuli lahti läheb ja siiski on tuleõnnetuste kohe jaol. Ei siin suurt kahju ole karta kunagi.“

Ometi kõnelevad statistilised andmed hoopis teist keelt. Tallinnas registreeriti Eesti Statistika Kuukirja andmest alustatud kahju tekitanud tulekahjusid 1936. aastal 52 kahju, 1937. aastal 45 kahju ja 1938. aastal 57 kahju. Lähistikku on siis neil aastail Tallinnas olnud iga nädal üks ainest kahju tekitanud tulekahju. Peale nende on iga aasta registreeritud veel terve hulk säärseid süttimisi, kus tuli suudeti õnnestada siiski nii kiiresti lämmatada, et see ei saanud nimeamitsväärselt ainest kahju tekitada.

Suhteliselt Tallinna elanike arvuga on tulekahjude sagedus siin muidugi mõnevõrra madalam kui mitmes teises linnas ja maal, kuid võttes võrdluse aluseks olemasolevate

hoonete arvu, ei ole pilt sugugi lohutav. Täpseid andmeid tulekahjude sageduse kohta suhteliselt hoonete arvuga ei ole küll kahjuks olemas (kuigi just need oleksid mahaarvamise seisukohalt eriti huvitavad), kuid näib, et olemasolevate hoonete arvu silmas pidades, ei saa Tallinna tulelahtipuhkemise suhtes sugugi vähem kardetavaks pidada kui ükskõik missugust teist linnat või koguni maadki. Vastupidi — on isegi alust arvata, et Tallinnas juhtub, ütleme näiteks iga 1000 hoone kohta, tulekahjusid rohkemgi kui enamikus teistes linnades. Seda võib muidugi seletada peamiselt sellega, et Tallinna hooned on läbistatult suuremad kui mujal, neis on rohkem küttekoldeid ja mis tähtsaim — neis elutseb rohkem inimesi. Kus aga inimeste arv on suurem, seal peab arvestades tulekahjude tekkinemise nii tähtsaks ja valdaval kohal seisvat tegurit, nagu seda on hooletus, tekkima ka rohkem tulekahjusid.

Mille poolt aga Tallinnas kindlasti olakse paremas seisukorras, see on kiire tuleõnnetuste abi. Siiski, üldiselt hinnatakse ka seda abi kõrgemaks, kui see tegelikult saab olla. Kujutleme vaid, et tuli tekib öösel valju tuule puhudes mõnes Tallinna purukivade, tihedasti üksteise kõrvale ehitatud vanade pappkatusega puumajade kvartallis. Ei ole niisuguses olukorras sugugi võimatu, et tuli seal teeb sama puhta töö nagu Petseris, kuigi vast väiksemas ulatuses. Meid on julgelt teinud ainult see, et Tallinnas ei ole enam kaua aega nähtud niisugusel tervel hooneterühmil hävitavaid tulekahjusid, kuid ega seepärast võida veel kindel olla, et need üldse on võimatud.

Ja mis saab siis, kui samaaegselt tekib tulekahju mitmes kohas? Tuleõnnetuste ei saa ennast lõhki lõmmata, kui nii püstitult väljenduda. Ja Tallinn on seks küllaltki suur linn, et siin võib tulla ühel ja samal ajal lõmmama sattuda mitte ainult kahes üksteisest kaugele asetsevas paigas, vaid kolmeski või veelgi rohkemas.

Et niisugusel juhtumil esmajärgulistes kivimajadeski tuli võib võtta suure ulatuse ja kahjud tõusta sadadesse tuhandetesse kroonidesse, selle kohta võiks tuua nii mõnegi näite Tallinna tulekahjude viimasegi aastakümne kroonikast.

Telg on fiske piiratud

Kui põlev on Danziigi probleem, seda näitas möödunud nädala lõpp. Õnnelik Poola kindel käitumine, kes on teendunud Inglismaa ja Brantsusmaa abistamisega, tegi kolmanda riigi võimudele selgeks, et idas on jõutud nende punktideni, millest ülesastumine tähendaks maailmasõda.

Üllatuste perioodist on jõutud üle seisakulokorda. Frontid stabiliseeruvad. Väestamisega jõud ei ole enam niivõrd uusi liitlasi, kui oma vahetõrjades ühendamisest. Võrdlemisi painduv Saksamaa sõprus muudeti sõjaliseks liiduks ja teisel käib nootide vahetus, et R. Wene ja senistest lähemalt siduda Brantsusmaa ja eestist Inglismaaga.

Tumedamaks kohaks on seni olnud R. Wene-Briti suhted. Kuidas ka asjad areneksid, on selge, et lõpuks ka R. Wene

Kui lugeda tulekahjude kirjeldusi, siis vähemalt iga teise kahju puhul torkab silma, et varandus ei olnud täies väärtuses kindlustatud. Hoone oli väärt 10.000 krooni, kindlustussumma aga ainult 5000 krooni. Kui nüüd niisuguses 10.000-kroonises hoones tekkiv tule ja vee kahju on ütleme 4000 krooni, kui palju siis omanik kindlustuselt saab? Kindlustuselt ei saa maksta välja tervet kahju. Sest kui keegi oma 10.000-kroonise varanduse kindlustab ainult 5000 krooni eest, siis on ta ju sellega ise määranud, et kõigist juhtuvatest kahjust tasutakse temale ainult pool, kuna teise poole ta on otsustanud jätta omaenda kanda. Juhtub siis kahju, mille suurus tõuseb 4000 kroonini, peab omanik juba paratamatult sellega leppima, et kindlustuselt tasub ainult poole kahjust, s. o., ta saab 4000 krooni asemel ainult 2000 krooni.

Kui seda päris kainele lõpuni mõeldakse, siis ei jää küll mingit kahtlust, et ainuõige on iga varandus kindlustada selle õiges väärtuses. Osalises väärtuses kindlustamisega hoitakse küll mõni või ka mõnikümne krooni kindlustusmaksude arvel aastaks kokku, kuid see kokkuvõtte tasub ennast tulekahju puhul enamasti ikka sadade ja tuhandete kroonidega valusalt kätte.

Peetagu mees — Tallinn ei ole tulekahjude suhtes sugugi nii hädahutu linn, et siin võib rahulduda nagu meie pärast ja enda rahustamiseks tehtava pooliku kindlustusega.

pöördub järsult teise vastu. Sest Wene-maa, kes võtab oma alla tuhanditu maad, kes toorainet, põe, õli, puu ja muud ja tagavarade poolest on Inglismaa ja relvafabrikate teine riik maailmas, ei võt ju liituda sellega, mille eesmärgiks on maailma rikkuse uuesti jaotada. Kui Inglismaa Wene suhetes on taktistust, siis nende põhjusteks on ainuõige see, et Inglismaa, kes juba endale on võtnud suuri kohustusi, ei taha neid enam juure võtta.

Teiselt, mis taktistab R. Wene lähenevatest teljelt, on see, et ta loogu oma jõu on seadnud endale a t a t e, mitte pealetungi olukorda. Wene-maa on maa, mis väljastpoolt ei ole võidetav, aga kui ta asub pealetungile, ei ole kunagi olnud võimeline võitma.

Karl 12., Friedrich 2. ja Napoleon löid Wene vägesid, seni kuni nad võitlesid eemal Wene-maa sõjalaagritest, kuni nad Wene-maa fiske ei marssinud. Sama tõdus maailmasõja lõpul. Rõõm, nii jaksaste kui ka liitlaste poolt toetatavad ekspeditsioonid enamlaste vastu varisid kofku, aga kui wene-lased ise läksid üle pealetungile Poola vastu, nad purustati Wersawis all.

Miks peaksid wene-lased liituma koalitsiooniga, mis ootab õnnistust riinast?

Poola, Türgi, R. Wene liitumiseega lääne demokraatiade võimatus on ääretult tõusnud. Teoks on saanud ümberpiiramine, mida diktaatorid farsid. Hitler juba 15 aastat tagasi nägi ette seda võimalust ja on seda fartinud. Oma teoses „Minu mõttel“ ta hoiatab kolmandat riiki selle hädahoju eest ning heidab feisleriigi välispoliitika ette, et see omal ajal ei suutnud Saksamaa ümberpiiramist taktistada.

Tänapäev pole see enam Wilhelm, vaid Hitler ise, kes nagu komandant fihutab oma ümberpiiratud maa ühest kindlustusjoonest teise, et neid üle maa data. Samuti kui maailmasõja eel, on Saksamaa nüüdki oma pidevate rünnakute kui ka provokatsioonidega enda ümber ehitunud waenlaste ja vastaste leeri. Pool aastat tagasi oli olukord veel teistiti, kuid nüüd rünnates ühte, tuleb teistalt hope oodata. Kuidas teljeriigid edasi toimivad? Eriti veel, kuna Mussolini ja Hitler peavad nägema, kuidas nende olukord pidevalt halveneb, kuidas ekspord halveneb ja elanike elustandard aina alla läheb, mille tulemusena halveneb ka nende sõjajõud.

estlane salakuulajana maailmasõjas

12.

Olin enda arvates süütu, kuna olin langenud wangi haavatud wene sõdurina, aga mitte salakuulajana, ja seetõttu uskusin, et nad ei saa mulle midagi teha, ja see teadmine andis jõudu. Ohvitser alustas uuesti minu pinnimist, kuid tagajärjetult. Wähe aja pärast talutati mind jälle sõjaväetuppa. Rõõmus endine profeduur. Seeford ei lastnud ma end kaua peista. Esmaste hoopide järel löin pea vastu lauda ja teesklesin minestanut. Mulle kallati wett selga. Siis wiidi mind tagasi hauptmanni ette. Hauptmann pakkus mulle jälle konjaki, mille endiselt tagasi lükkasin. Nüüd wiidi mind wälja; kuid järgmisel päeval toodi uuesti ülekulaminele.

Minu ülekulamine kestis umbes kuu aega. Tänapäev talutati mind Saksia hauptmanni juure, kus algas minu pinnimine, mind ahwardati revolvriga maha lasta jne., kuid see ei annud mingit tulemust. Pärast esimest päeva ei peetud mind enam. Mul jatkus jõudu sellele kõigele wõõtu pidada, kuna wihtasin faksilasi ega soovunud nende ees kofku langetada.

Nägi hommikul tulla 5 paifu surmati wangi duel 5—6 wangi, wangi langenud wene salakuulajate agent. Mahalastmised on igal juhul jubedad ja mõjuvad majendawalt. Õudne oli neid läbi kofgi afna pealt woadata.

Oli neid, kes mahalastmisele tuues fatusid hüsteerikasse ja nutsid; oli neid, kes hullununa püüdnud ees naersid; mõned fajasid wõi siis olid üksteisest. Oli neidki, kes sõimasid ja farijuid, löid faksilasi wõi filitasid uelle näkku.

Ühtedel seoti fildad mahalastmise ajaks, teistel seoti postide külge, kolmandad fefid ja waatasid lahtiste fildadega oma tapjaid. Laibad laoti hiljem suure lastwantrisse, millega tund warem wangi dele oli toodud leibu. Nii igal hommikul.

Elu wangi oli järgmine: kell 4 hommikul aeti meid üles ja anti igahüele liiter fitedat musta wett, mida nimetati kofwits, ja 200 grammi leiba. Kell 1/25 oli lambri puhastamine. Siis kofe naope-jemine wäljakäikukohas, korraka kumme meest weetraniide ees. Seal sai omawahel kõnelda. Kofhtasin 4—5 meest, kellega koos olin salakuulajate alal tequtsefud. Meid ootas kindel furt.

Üksikongis ei olnud midagi teha. Oli furtawalt igaw. Ei antud fuitsewaga raamatuid. Minus ajawõide oli täide tapmine. Meid oli siin fujutematult palju, kuna faura wange ei wiidud üldse.

Kell 12 oli lõuna. Anti 1 liiter suppi, mis oli pigem folf. Gaiglast tules mõõdus hull päewi, enne kui wõifin jeda suppi fiiua. Ohueine oli kell 5 — halwafälainud piifitefi heeringaid, arvult 3—4, ja üks liiter teewett.

Pärast õhtufööti pidi kofijal walitsema rahu. Riipea kui fuulbus hääli, ahwardati fartfexiga. Sinna ma fiiiski ei saanud. Oli teada, et üle feitsme päewa ei pidanud fcal ükski wafu, furtas ennem.

Wahimeeskonna kofsefuis oli 75% lahinguis haawatad-faanuid, sõjainwafide. Rendeaga lahijaamine polnud halb. Kuid oli ka wanu tagawarawafelafi—neile polnud wene-lased muud kui loomad, jeda wõis püfiparadega ja jalgabega peksta.

Umbes neli nädalat elafin fiin üksikongis eeluurimise all. Tänapäew wiidi mind piinarikkale ülekulaminele.

Reetur kongitaasfaks.

Ühel hommikul awati mu kofgi ukse ja fiske faabeti keegi arreteeritu, erariides, talupojalik fätlane. See hafkas minult üht-teift fufima ja kõneles, et ta on wene

spioon, jeda lastawat maha, et kas ta mind, kuna olin üksikambri. Lõpuks fijas ta, et kui ma pääfen, wiigu ma teinast teateid tema omastele. Juba salakuulajate fhoiatati meid faaslaste eest, jeda fopitafte reeturina kofidese. Kuna mu kofgis oli lahter magamifeks waid ühele, fiis wõis arvata, et see mees oligi mu juure faadetud teatarwate ülesannetega.

Ta jutt pealegi andis ta ära. Olin wait ega wafanud kõnelustele üldse. Kuna mees jatkas oma loba, fiis pörutafin wiimaks ühele, ja kui weftwebel — tuli, laufufin pooleldi naljatoonil: „Siin on mees, kes tahab faada maha lastud, wafheft fofistate ta fiit. Mul pole jeda wafja.“ Wätlane wiidigi minema.

Mõni päew hiljem toodi mu juure teine mees, kellele tehti mu kofgi ka nari. See oli wõrdlematult fawalam ja libedam efimefist.

Kui ma iga fona poleks faalunud, olef fiin wõinud fiske lennata. Olin ühtlasi jutudes tagafihoidlit. Ta ei saanud minult midagi teada. Ta kolmandal päeval ka minu uus kofgitaaslane wiidi mu juureft. Siis mind jäeti täiesti rahule.

Kui eeluurimine lõppes, ilmus mu fambriisse üks noor faksia leitnant ja teatas, et ta on määratud mu faksifaks koftus. Ta nimi oli Hoffmann.

Riipea kui ta ufse awas, näis ta mulle waga tuttav. Ta küfis ka kofe, kas olen Tallinnast. Saanud jaatama wafufse, ta laufus: „Siis wõime ju kõnelda eesti keeles.“ Ja me kõnelefimegi. Ohutus, et ka tema oli fäinud Tallinnas koflis, nimelt Toomkoolis, kuid enne maailmasõda afunud Saksamaale, kuna oli riigifakslane. Kuna olime mõlemad koflipoifitena olnud firqfifud jalgpallifõjad, fiis fagedasti mängefime Tallinnas koos palli. Ta oli mu kofe ära tunnud, famuti müid ka mina tema. Ta weftles minuga täiesti faaswõitlefjalitult.

Kahe nädala jooksul ta fäis mind külastamas umbes kumme korda. Ka toime-tas ta mu heafs jeda, et ma kofgi fain figarette ning raamatuid. Seetõttu mu olukord muutus tunduwalt fergemaks.

Sõjaväljakohus.

Ühel õhtul kell 7 awati mu kofgi ukse, neli faksia sõdurit wõtfid mu püfide wafhele ja wiifid mu Wiitami ühte fuuremasse majja, sõjaväljakofhtu ette. Kofhus koosnes kolmelt faksia ohwitferift, eesistujaks oli üks wana faksia kindral, fiiudista-faksia luureohwitfer ja faksifaks f. Hoffmann. Kofhus figureerifid afitenditena fihfreeritud telegrammid ja pafsid. Mulle efitati fufimusi. Wafifin tahtfikult, kuna laufufin: „Seda kofut ma ei tunništa, olen wene alam, teil pole õigust mu üle kofut mõifta.“

Süüdistajad fäi fona. Ta pani mulle fiiüks salakuulajate-feniftust ja nõudis furtmanuhtlust. Raitsja wõttis sõda, see oli lahife kõne, milles ta toonitas, et kuigi fiiu oli selgeft tehtud, tuleks arwefada pehmendawaid afjaolufid: ma olen waf noor ja waid rumala peaga fattunud salakuulajate alafe. . .

Kofhus kestis wafewalt pool tundi. Siin-famas laua taga kofus tegi ofufse. Ofufse ettelugemife ajaks mind paluti püfti tõusta. Kuid ma jäin istuma. Siis faks faksia sõdurit tulid ja fõtfid mu püfti. Boeti ette sõjaväljakofhtu ofufse: mind mõifteti furtma mahafafmife läbi.

Seni olin olnud kindel, et kuna mind ei tabatud salakuulajelt, waid sõdurina lahinguwäljal, fiis ei faada mulle ka midagi teha. See andis julgust ja jõudu. Surmaofhus aga mõjus täiesti ootamatufena. Wiimafst jõudu kofku wõttes mafteerifin oma fufimift ärifitust. Olin näoft rahulik, kuigi fiiida oli waga rafte.

(Färgneb).

Kolm päeva

kodu- ja välismaalt

Kodumaalt

Wabaduse Risti Wennad saavad lipu

Siseministri kutselisele komiteele on antud luba, et Wabaduse Risti Wennad saavad oma lipu. Lipu on antud luba, et Wabaduse Risti Wennad saavad oma lipu. Lipu on antud luba, et Wabaduse Risti Wennad saavad oma lipu.

Algkoolilõpetanud olid koos

Ule riigi pühitseti algkoolide lõpetajate päeva, mis puhul toimusid koolides toimingud. Suuremates koolides oli algkoolide lõpetajate aktus korraldatud koolidele ühiseks.

Päeva ja aktuste pidulikkust tõstis eriti see, et Wabaduse Risti Wennad saavad oma lipu. Lipu on antud luba, et Wabaduse Risti Wennad saavad oma lipu.

Sotsiaalminister viibis Petseris

Sotsiaalminister D. Rask viibis laupäeval teatavasti suurte tuleõnnetuste kohtadel Wõõpsus ja Petseris, kus ta põhjalikult tutvus õnnetuste ulatusega, praeguse olukorraga ja abistamistoimkondade tööga. Ministri oli kohtadel kohtuamisi kohapealsete omanikele ühiseks ühiseks.

Cesti-Saksa mittekallaletungi lepingu alla

Bühadelaupäeval käis välisminister R. Selter Riias, kus temal oli nõupidamisi Läti välisministri W. Munters'iga Cesti ja Läti seisuhoiate ühikustamiseks. Saksa ja Läti seisuhoiate ühikustamiseks.

Saksa ja Läti seisuhoiate ühikustamiseks. Saksa ja Läti seisuhoiate ühikustamiseks. Saksa ja Läti seisuhoiate ühikustamiseks.

Saaremaal põlesid loomad

Saaremaal Pihla vallas põles maha tõllustes elutseva Jaan Rõõmuse karjalant ühes seesolevate loomadega, põllu- tööriistadega ja muu varandusega.

Rahju tekkis süüdamisest. Roos karjaladega hukkus tules 7 lehema, 1 pull, 2 vasikat, 3 siga, 2 põrsast ja 20 kana, kuna päästa suudeti 2 hobust ja kinnimõõda lammast. Peale loomade hävitas tuli niidumäina, looreha, reaskilvimašina, viljasorteerija, 5 wankrit, 4 rege, 70 watta wilja ja mitmesugust põllukarja.

Välismaalt

Siinas werised lahingud

Siina telegrammide järele on jaapanlaste suured rünnakid Siangjani ja Kantshengi linnade vastu. Siin on juba 175 miili Sankoust loode pool, varisenud kolm päraat meeleheitlikku lahingut, kus jaapanlastel on saadud 20.000 meest. Jaapani väed on alustanud tagajätkumist, et oma ridu kohendada ja väeosi ümber organiseerida.

Inglismaa tagatis la Balti riikidele?

Ühenduses Brantuse-Inglise ettepanekutele Riigikogu Riigikogu „Matin“ arwastatada võivat, et Inglismaa on valmis tagama prooviteerimata kallale tungia vastu Balti riiki — Leedut, Lätit ja Eestit.

Majaomanike sünnipäevi

Orberg, Rosalie	31. mail, 1875. a.
Kübarsepp, August	31. " 1879. a.
Lell, Jüri	31. " 1861. a.
Ewer, Karl	1. juunil, 1867. a.
Kull, Jüri	1. " 1877. a.
Proomann, Alwine	1. " 1885. a.
Mühlbach, Ernst	2. " 1888. a.
Krutop, Aleksander	2. " 1892. a.
Johans, Alandia	2. " "

üle 10.000 väljasõitja pühade ajal

Kuigi ilmajaama ennustus pühadeks ei olnud just kõige parem, leidus siiski üsna rohkesti linnast välja sõitjaid. Pühade laupäeval väljunud rongid olid täis tulvil reisijaid. Kitarroöpalisel raudteel tuli käitu ratendada ka kaubavaguneid. „Roorori“ omnibustel lahtus Tallinnast umbes 3000 inimest. Raudteel lahtus laupäeval umbes 6200 inimest, sellest 4000 laitarroöpalisel. Rongil linnast lahtunute arv oli siiski tunduvalt väiksem, kui läinud aastal samade pühade ajal.

Balti jaamast väljunud rongidel võeti kõige enam pileteid jaamadestse kuni Japani.

Tallinnas ja ümbruskonnas sadanud vihm laskas viimasel pühapäeval ja pealinna tagasiõitnud võttis vastu taas päikesepaisteline ilm.

Puidu kaitsmisest seene . . . (Järg).

Puit imeb enesesse niiskust ka õhust. Kui hoones puuduvad keldrid või kui need on niisked, siis niiskub hoonealune õhk ja see pikaajale niiskust ka puidu. Selle vältimiseks olgu hoonealus küllalt kõrge ja küllalt lahtine, et võimaldada õhu liikumist — hoonealuse ruumi tuul-dumist. Ohumulgad tuleb teha mitte väiksemad kui 15x15 cm ja iga 2—3 m tagant. Talvel nad topitakse kinni, et põrand liialt ei jahtuks. Tähtsad ja pööjad taktistavad õhu voolu ja tulevad kõrvaldada tuulutusmullide eest.

4. Korista hoone alt ja ligidalt kõik kinnid ja muu rüü.

Rõdunew puit, ka laastud j. m. puit- osad pesitavad haigusid, mis kergesti võivad kanduda ehitusele.

5. Hoolduse hoone aluspinnase kaitse-damisse (dreenimise) eest.

Tuleb kõigiti hoolitseda, et vihma ja lume vee kiiresti hoone eemale voolaks ning et hoonealune pinnas oleks dreenitud.

6. Kasuta ehituses ainult terwet, haig-estumatut puitu.

Kui puit on haigusest või toidest nakatunud juba puiduhoois või ladustat- sil, siis võib haigus ehituses kiiresti levi- da, niipea kui selleks avaneb vähegi mõi- malus. Tuleb hoolitseda, et ehituskohale toodud puiti poleks kuigi kauaks jäetud otse maa peale ja et ta püsiks kuiv. Siin- seen pole iseenestest veel puitu rikkum haig- us, kuid ta soodustab viimase tekkimist. Siinse puit tuleb sellepärast eriti hoolikalt järele vaadata.

7. Kasuta ainult küllaldaselt kuivanud puitu.

Toores või vihma käes ligunenud puit toob tihti oma suure kahjustusega ja võib soodustada puidu haigusidude kasvut, kui kuivamine toimub aeglaselt. Siinse aeg puidu kaitse eest hoolitsemiseks on hoone ehitamisel. Siis on kergem hoolitseda kui- vuse eest ja tarvitada immutatud puitu, kus see on vajalik, ning seega ära hoida isente levimise võimalused ja pärastised järeleparandused, mis alati on kulukad.

Kas teate, et . . .

... kuiwa näonaha, millel kergesti tek- kuvad lõhestumised ja kortsud, peab mõi- maliselt vähe-veega pesema; parem on järjekindlalt tarvitada puhast õli.

... punetava naha pleegitamiseks on palju kahjutuid vahendeid. Näiteks segu, mis koosneb: 100 gr. mandliõhust, 100 gr. kaerahust, 50 gr. boorhust ja 5 gr. mõrumandliõlist.

... kuidas merekõrre puhastada? Need merefugavusest pärit kileid ei kannata tuult kuumust. Nende puhastamine toi- mugu vähemalt kord nädalas põhjalikult sidruni- ja soodavees. Alvaliteedid erine- vad kinnad suuresti — mida otustab ka nende hinnavahe. Parimad on heledad, peeneoorilised kinnad.

... keedetud munad on kergemini see- dumat, kui nad asetada keevasse vette, katta katel, tõmmata see tulelt ja lasta seista viis minutit. Sellisel keedetud mu- nad on parajal määral hüübumud.

... munakoored sobivad oma lubja- sisaldavuse tõttu hästi lilleväetamiseks. Seotame neid 24 tundi vees ja kastame siis lille selle veega.

Kaugkütmisest välisriikides

Ühes huvitavamaks jooneks välisrii- kide linnade elu arenemises tuleb kahtle- mata pidada kaugkütmist ja soojuse jaota- mist. Tehniliselt on küsimus täielikult la- hendatud, kuid et see on alles mõrdlemise noor ala, siis pole see loomulikult juutnud veel mõlmisasti välja areneda. Kahtlema- ta aga linnade elu edaspidisel arenemisel ja mehhaniseerimisel leuiv tulevikus ka kaugkütmine suuresti. Igatahes rahva- majanduse seisukohalt tuleb juba pidada väga otstarbekohaseks, sest kaugkütmise juures saavutatakse kõrget küttaaine ära- kasutamise koefitsienti. Seega otustub kaugkütme odavamaks. Loomulikult tekib küsimus, kas see on termihoiulisele seisu- kohalt hea. Igatahes pole kaugküttele juu- remaid pahefid kui tavalisel aurul või veeküttele, kuid sealjuures terve rida ma- janduslikke paremusi. Kõigepealt tuleks mainida, et kõiki küttesid hooneis on võimalik ühendada linna kaugküttevõr- guga, ilma et oleks vaja hoonevõrgus endas teostada siinse muudatust. Alustul küttesid tuleb välja liitida ja see asendada odavate ja lihtsate ühendussaad- metega, sõltumata sellest, kas hoone küt- tite on ehitatud kõrgele või madalale au- rurohule, kuuma-vee või kuumaõhuküt- tele. Samuti on väga lihtne kohendada kaugküttevõrgule kütte, wannitube ja duširuume.

Erilist tähelepanu pühendatakse kau- küttesprobleemile Inglismaal, kus sellega tegeleb väga intensiivselt nn. „Rahvus- lik suitsu vastu võitlemise ühing“. („Na- tional Smoke Abatement Society“). See ühing on asunud seisuhoale, et ühes tähtsaks teguriks udu ja suitsu levitami- sel linnades osutuvad kahtlemata rohk- e-arvulised elamute küttesid. Kaugküt- tesüsteemi juures on aga küttesid mõi- ni üht ja siin saab ka tehniliselt viimis- teldud seadmetega väga edukalt võidelda suitsuga. Ühes sellega aga loodetakse edu- tamalt võidelda ka uduga ja muuta lin- nade õhku sellest seisuhoast ühegi pare- maks kui maal.

Praegu udu seuneb lin- na kohal oleva uduga, mis on küllasta- tud suitsuga ja tuulevaikse ilmaga püsib paus udu mitu päeva kohal. Kui aga oleks ülelinnaline kaugkütme, siis udu laoks ki- resti, seunebse puhta ja soojema õhuga.

Millises seisundis praegu kaugkütmine on ja millises juunas seda arendatakse, sellest mõningaid näiteid.

Parisis uuldati soojuse jaotamine 1927. a. kontsessioonärile, kusjuures was- tawas lepingus nähti ette linna õigus- jaada teatud maksu jelti brutotuludest avalikkude teede pinnaaluse maa kasusta- mise eest ja 1/10 küttesid netotuludest. See- le selle ei tohi lepingu järgi tariifi ületada Seine'i prefekti poolt kindlaksmääratud maksimumi. Näiteks 1937./38. a. talve- peale oli määratud 1.000.000 kalori eest 155 franki.

Üldiselt tarvitatakse soojuse jaotami- seks sellekohaseid seadmeid, mis janne- vad elektrijaamad küttesid. Need küt- taamad on siinse seadud auru tootmiseks juhtumil, kui soojusjaotusvõrk on ehitat- tud auru jaoks ja kuuma vee tootmiseks — kui võrk on määratud veeküttes.

Mis puutub sellesse, kas pole otstarbe- kohasem toota ühes küttaamase üheaegselt elektrit ja soojust, siis sõltumata sellest loostöö alused peamiselt kohalikkudest olu- dest, need alused on täiesti erinevad, kui antud küttaam on iseseisev või kui see osutub ühes osaks suure elektriga wa- rustamise ettevõttes.

Wanad boileritüüpi katlad asendati 1934. a. mehaaniliste restidega ja õtõno- mafferitega, varustatud 4 „Babcock ja Wilcox“-tüüpi katlaga, mis võimalda- vad ühele paarile toota 30 ja teisele pa- rile 50 t auru tunnis 18 at rõhu juures. Muude võiks tähendada, et soojusvõrk ühendatakse käesoleval aastal „Seine'i elektrisektsiooni“ küttaamaga Ivry ja Pariisi linna majapidamisjätiste põletamise vabrikuga, mis asub samuti Ivry's. (Järgneb).

Taimekaitsest juur- ja keeduvillaalas

Taimetahjurite hulk keedu- ja juurvil- jadel on väga mitmekesine. Nii mitme- gi külvil ebaõnnestumist tuleb kirjutada tai- metahjurite rüüste arvele, ilma et tahju- rite esinemist massiliselt oleks pandud tä- lele.

Nendest tahjuritest, kes esinevad kewas- del juur- ja kõõviljadel, on kõigeohtliku- mad naerimardikad ja maafir- bud.

Naerimardikas on roheline, lai- kiv, umbes lepatrüümu suurune mardikas, kes talvitab mardikana ja kevadel mai- ku lõpul tuleb talveterierist välja. Selle järele naerimardikas asub kobe ap- lasti sööma, milleks esialgu, kui naeri- kas- lita- ja kapsataimed puuduvad, valib umbrohtudest põldsiinipi või rõikahaina. Niipea kui juurvilja taimed on hakanud kasvama, asuvad mardikad kobe nendele, kus jatkavad oma hävitustööd, asubes reid taimedel ka oma tulevase põlve eest hoolitsama.

Selleks munewad naerimardikad mu- nad kultuurtaimede lehtedele, kus nendest umbes 10 päeva pärast looduvad väike- sed karvased tõugud, kes toidavad end taimede lehtedest ja saavad täiskasvanuks 10—12 päeva jooksul. Täiskasvanud naerimardika tõugud lastuvad mulda, kus umbes 10 päeva järele moonduvad täiskasvanud naerimardikaks. Sellelõud lühike kirjeldus naerimardikast tahab kriipsutada alla seda, et esimeste mardika hävitamine on mõjuv abinõu nende edaspidise massilise esinemise ärahoidmi- seks, sest kevadistest mardikatest üks ema- mardikas annab teism. ku aja pärast 30 täiskasvanud mardikat, samuti on mar- dika tõukude hävitustöö taimedele mõ- juv. Nõudes, kus esineb naerimardikad, võib peale kapsataimede väljaistutamise tähelepaneliku vaatluse järele kobe mar- dikaid näha taimedel aplast söömas ja kui nad märkavad hädaohu lähenemas, lase- vad end lehtedelt maha mulda, simuleeri- des end furnuna. Naerimardikate kahju- tus ilmneb taimelõhede äärte söömises või aukude närimises lehtedesse.

Teise liigi tahjuritena juurviljade ja kõõviljade juures esinevad maafir- bud, kes kahjustavad noori taimi, ime- des leherohelise ära, ja need taimesoad

muutuvad kuumaks. Maafirbe on raske panna tähele pealiskaudsel vaatlusel, aga kui tõmmata taimede pealt mütsiga, siis jääb mütsi maafirbe, mis on kontrolliks, et maafirbud esinevad juba taimedel. Ka võib hõlpsasti nende rüüste jälgi näha taimede juures, neid tähelepanelikult vaadates. Naerimardikad ja maafirbud on hädaohtlikud noorte taimede juures, kus näiteks maafirpude rüüste kujuneb nii aktiivselt, et naeri- või kaalitaimes hävitatakse kobe, niipea kui on mullast tõusnud. Käitisi nende kahjurite ärahoi- jamine ei ole võimalik ja siin tuleb vii- vitamata, niipea kui kahjurite esinemine on kindlaks tehtud, asuda nende tõrje kor- raldamisele, milleks on mõjuv abinõu taimede tolmumine kalfium-arjenaa- dige.

Selleks on jöbin kasutada vastavat aparaati, nn. tolmuti, mis töötab lõõsta põhimõttel ja võimaldab tolmust juhtida taimedele ühtlaselt. Käitisi taimede ülekül- wamine arjenaa- di tolmuga on tolmust raistamine ja taimed ei saa ühtlaselt tol- muga kaetud. Tolmuteid on kasutamisel kahte liiki, ühed on seljastantavad ja tei- sed käsiaparaadid. Viimaste hind kõigub 7 kr. piirides. Seljastantavad tolmuti- maksaavad 30 kr. ümber. Vähe- maa- ala tolmutamiseks võib kasutada ka õhu- fefest riidest kottidest, mis seotakse kapi otta, kuhu asetatakse kalfium-arjenaa- di pulber ja sellega raputatakse taimedele kõnesole- vat mürgist tolmust. Tolmutamine tuleb viia läbi kuiva ja vaikse ilmaga, et tolm jääks ühtlaselt püsima. Kalfium- arjenaa- di kulu- kessmifelt 1 aari, j. o. 100 ruutmeetri taimede tolmutamiseks umbes 100 g. Kalfiumarjenaa- di on mürgine wa- hend, jelle- ga töötamisel tuleb hoiduda tol- mu sissehingamisest. Samuti ei võiks see kuidagi sattuda seedetraktidesse. Soovitav on kalfiumarjenaa- di töötamisel siduda suu ja nina ette marli vahele asetatud puhas puuvillavatt, nii ei ole karta mür- gisuga hädahütu. Kahjurite tõrje on ku- junenud aia- ja juurviljakultuuride le- winemise- ga tähtsamaks tööks maa hari- mise ja väetamise kõrval, kus eriti tai- metaitse osas peab toimima kiiresti. Siin on määre tuntud wana- sõna: „Täna- silda toimetusi ära wiiska homseks wana!“

